

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ

การจัดการปัญหาการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่า : กรณีศึกษา
บ้านห้วยมะเขือส้ม ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง
จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ผู้เขียน

นายจันทน์ บัญญัติ

ปริญญา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม)

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

รองศาสตราจารย์ ดร. ชูเกียรติ ลิสุวรรณ

บทคัดย่อ

การค้นคว้าแบบอิสระนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการและสาเหตุของการบุกรุกทำลายป่าบ้านมะเขือส้ม ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการบุกรุกทำลายป่าต่อน้ำ พื้นที่ป่า อากาศ และการพังทลายของดิน และเพื่อศึกษาการจัดการปัญหาการบุกรุกทำลายป่าของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การค้นคว้าแบบอิสระครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยทำการศึกษาในพื้นที่บ้านห้วยมะเขือส้ม ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จากผลการศึกษาพบว่า

การบุกรุกทำลายป่าของชาวบ้านห้วยมะเขือส้มนั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่ชุมชนมีพัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ เนื่องมาจากนโยบายของภาครัฐและจากระบบเศรษฐกิจภายนอก บนพื้นฐานความไม่เท่าเทียมกันทางชาติพันธุ์ของคนในท้องถิ่น ทำให้มีในการปรับเปลี่ยนวิถีคิดและพฤติกรรมของชาวบ้านในการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ในการเข้าถึงทรัพยากรอย่างไม่เป็นธรรม จนก่อให้เกิดปัญหาเรื่องสิทธิที่ดินของชาวบ้านในการทำกิน ปัญหาความขัดแย้งระหว่างชาติพันธุ์ การแย่งชิงทรัพยากร และการที่ชุมชนได้พัฒนาระบบการผลิตเกษตรแบบดั้งเดิม ไปสู่การปลูกพืชเชิงเดี่ยวเพื่อการค้าส่งผลให้พื้นที่ป่าไม้ถูกบุกรุกทำลายอย่างรวดเร็ว โดยการบุกรุกพื้นที่ป่า การปลูกพืชเชิงเดี่ยว การเผาป่าเพื่อขยายพื้นที่ทำกิน การใช้สารเคมี การตัดต้นไม้เพื่อสร้างที่อยู่อาศัยและแปรรูปส่งขายให้กับนายทุนภายนอก และการล่าสัตว์ป่า ส่งผลให้เกิดปัญหาภาวะความแห้งแล้ง ปัญหาดินเสื่อมสภาพ ปัญหาการลดลงของจำนวนสัตว์ป่า ปัญหาสารพิษตกค้างในแหล่งน้ำ และปัญหาจากควันทนไฟป่าที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนและสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง

การจัดการแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายป่าของชาวบ้าน ได้รับการส่งเสริมแก้ไขจากหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะการจัดการด้วยการส่งเสริมความเข้มแข็งชุมชน ตามแนวทางโครงการพระราชดำริ การส่งเสริมให้ชาวบ้านมีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย รวมทั้งการฟื้นฟูสภาพพื้นที่ป่าไม้ที่เสื่อมโทรมด้วยโครงการปลูกป่าใช้สอย โครงการธนาคารอาหารชุมชน และโครงการปล่อยพันธุ์ปลาเพื่อความมั่นคงทางด้านแหล่งอาหาร ซึ่งภาครัฐเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการบุกรุกทำลายป่าด้วยตัวของชุมชนเอง มีการรวมกลุ่มจัดตั้งองค์กรชุมชนในการดูแลรักษา และใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าไม้ได้ตลอดทั้งปี ส่งผลให้ชาวบ้านมีวิถีชีวิตการกินอยู่ที่ดีขึ้น และยอมรับในการดำเนินการของหน่วยงานโครงการพระราชดำริในฐานะที่ชาวบ้านเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการมีส่วนร่วม ดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ผ่านโครงการต่างๆ ของหน่วยงานโครงการพระราชดำริ จนนำไปสู่ความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐกับชุมชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้ยังคงมีอยู่อย่างยั่งยืนบนความเข้มแข็งจากการมีส่วนร่วมของชุมชน

Independent Study Title	Management of Forest Invasion and Destruction Problems : A Case Study of Huaymakhuasom Village, Mokchampa Sub-district, Mueang District, Mae Hong Son Province
Author	Mr. Mr. Jumnonng Boonsilp
Degree	Master of Arts (Man and Environment Management)
Independent Study Advisor	Assoc. Prof. Dr. Chukiat Leesuwana

ABSTRACT

This independent study aimed at investigating over and finding causes of forest encroachment at Huaymakhuasom village, Mokchampa Sub-District, Mueang District, Mae Hong Son Province as well as the impacts on environment as far as deforestation, watershed dwindling, air polluting and land erosion were concerned. The study also focused upon means applicable for problems of community's forest encroachment and of other sectors concerned.

This qualitative study was made at Huaymakhuasom village, Mokchampa Sub-District, Mueang District, Mae Hong Son Province and the study showed that:

The forest encroachment done by the local folks of Huaymakhuasom village was resulted from the development of and changes - forestry resource management, conditions of states' policy and external economic system based upon the unequally ethnic status found among local folks - that had influences upon local folks' way of thinking and behaviors regarding unequal forestry resources utilization. This led to problems regarding rights over plots of land they had made use of for cultivation, ethnic conflicts and unequal resource sharing. The problem also concerned with the agricultural practice alteration; they had turned traditional practice into single crop cultivated for commercial aspect. This resulted in vast and fast forest encroachment since they needed more land for single crop practice as stated. More chemical substances, logs for house construction and for market supply done by capitalists coming from outside as well as wild animal hunt were among other things that introduced the community some drought, infertile soil,

decreasing numbers of wild animal, left-over chemical substance found in the water, fume from bush fire that severely affected the quality of life of local folks and the environment.

Management and means for forest encroachment problem made by local folks were supported by public sector, notably regarding community strengthening acceleration that was based upon the loyal initiative, variety of careers supporting for the local folks, afforest with crop rotating, community food bank initiating and fish fry releasing as part of sustainable food bank. All of these activities, notably forest encroaching eradication, were shared by local folks; community's organizations were set up for the purposes of guarding, conserving and utilizing resources found in the forest through the entire year. This resulted in the betterment of local folks' living standard. They all accepted the royal initiative projects since they had a part to play while cooperation between the public and private sectors did exist for sustainable forestry resource management upon the community's strength tied to the activities.